

ประวัติชีวิต: เครื่องมือพัฒนาบุคลิกภาพวัยรุ่นไทย

วันที่รับบทความ: 17 สิงหาคม 2566

วันแก้ไขบทความ: 30 กันยายน 2566

วันตอบรับบทความ: 23 ธันวาคม 2566

รัชนีชีวันต์ แซ่ตัน¹

พนิดา ภัคดี²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับประวัติชีวิต และแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพของวัยรุ่นไทย และ 2) วิเคราะห์การใช้ประวัติชีวิตในฐานะเครื่องมือพัฒนาบุคลิกภาพวัยรุ่นไทย โดยใช้กรอบการวิเคราะห์วัฒนธรรมและบุคลิกภาพศึกษากับวัยรุ่นไทย จำนวน 50 คน ซึ่งส่วนใหญ่กำลังศึกษาทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ ภายใต้การสำรวจตนเองเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ และเขียนเล่าเรื่องราวของตนเองด้วยคำถาม 12 ข้อ ได้แก่ เหตุการณ์ก่อนกำเนิด วัยก่อนเข้าโรงเรียน ครอบครัวและความสัมพันธ์ เพื่อนบ้าน ใกล้เรือนเคียง วัยเข้าเรียน วัยทำงาน วัยครองเรือน วัยเกษียณอายุการทำงาน สิ่งสำคัญที่สุดในชีวิต มุมมองที่มีต่อสังคมไทย มุมมองที่มีต่อสังคมโลก และความเชื่อเรื่องการกลับชาติมาเกิด ซึ่งประวัติชีวิต คือ เครื่องมือวิจัยทางมานุษยวิทยาที่ยืนยันได้ว่า 1) ผู้ที่ทำการศึกษาบุคลิกภาพ หรือนักพัฒนาบุคลิกภาพเกิดความเข้าใจความแตกต่างทางปัจเจกของบุคคลภายใต้การขัดเกลาทางสังคมของระบบครอบครัว และมุมมองที่มีต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน รวมถึงความเข้าใจที่มีต่อบุคลิกภาพภายในที่วัยรุ่นแสดงออกผ่านการเขียนเล่าเรื่องราวของตนเอง และ 2) สามารถสะท้อนเงื่อนไขวัฒนธรรมบุคลิกภาพของวัยรุ่นไทยกลุ่มดังกล่าว รู้สึกภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าของชีวิต องค์ความรู้ที่ได้ คือ บุคลิกภาพที่ปรากฏในปัจจุบัน เป็นผลของการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เหตุการณ์ในอดีตเป็นข้อมูลเกี่ยวกับอิทธิพล และความต้องการของบุคคลที่ทำให้เขาแสดงออกมา ซึ่งเน้นในเรื่องความต่อเนื่องระหว่างอดีตจนถึงปัจจุบัน และยังสะท้อนมุมมองในอนาคตได้

คำสำคัญ: ประวัติชีวิต; วัฒนธรรมและบุคลิกภาพ; การพัฒนาบุคลิกภาพวัยรุ่น

ประเภทบทความ: บทความวิชาการ

¹อาจารย์ ดร., ² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.,

สาขาวิชาสังคมและธุรกิจ ภาควิชาวิทยาศาสตร์ประยุกต์และสังคม วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ 1518 ถนนประชากรราษฎร์ ๑ แขวงวงศ์สว่าง เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร 10800

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: raajshivar.s@cit.kmutnb.ac.th

Life History: A tool for Personality Developing of Thai Teenagers

Raajshivar Saetan¹

Phanita Phakdi²

Received:	17 August 2023
Revised:	30 September 2023
Accepted:	23 December 2023

Abstract

The purpose of this article was to: 1) studied the concepts related to 'life history' and the ideas concerning the personality development of Thai teenagers, and 2) analyzed the utilization of life history as a tool for developing Thai teenagers' personality. In this study, The conceptual framework mainly used were culture and personality. The population were 50 engineering students, representatives of Thai teenagers, who engaged in self-exploration for the improvement of their personality. They wrote narratives about themselves, responding to 12 questions covering pre-birth events, preschool age, family and relationships, neighbors and friends, school entry, working age, household establishment age, retirement age, most significant life events, perspectives on Thai society, and on global society, and beliefs about reincarnation. This "life history" is the anthropological research instrument that demonstrates that: 1) individuals who engage in the study of personality, or personality developers comprehend the societal influences on personal differentiation under the social cultivating from their family system, as well as their outlook on current life circumstances. This includes an understanding of how teenagers express their personality through narrative writing. And 2) it is possible to reflect the cultural personality conditions of the aforementioned group of Thai teenagers, which reflection evokes pride and an appreciation to the value of life. The body of knowledge gained is the personality that appears in the present is influenced by continuous development. The events in the past, were influences and the needs of individuals that lead to their expression. This emphasizes the continuity from the past to the present and also reflects perspectives on the future.

Keywords: Life History; Culture and Personality; Personality Development on Teenagers

Type of Article: Academic Article

¹ Dr., ² Assistant Professor Dr.

Department of Applied Science and Social, College of Industrial Technology, King Mongkut's University of Technology North Bangkok, 1518 Pracharat 1 Road, Wongsawang, Bangsue, Bangkok, Thailand, 10800

Corresponding author Email: raajshivar.s@cit.kmutnb.ac.th

บทนำ

การนำเสนอบทความครั้งนี้ คณะผู้เขียนได้แรงบันดาลใจจากการเรียนการสอนในรายวิชาการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อการสมาคม เป็นการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้สอน และผู้เรียนในรายวิชาดังกล่าว ซึ่ง “ประวัติชีวิต” (Life History) คือ หนึ่งในกิจกรรมพื้นฐานกิจกรรมแรกที่คณะผู้เขียนได้มอบหมายในการเรียนวิชาดังกล่าว โดยให้ผู้เรียนได้ดำเนินการเขียนเล่าเรื่องราวของตน ซึ่งผู้เรียนจำนวน 50 คน กำลังศึกษาทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ จึงเป็นตัวแทนของกลุ่มวัยรุ่นไทยตามนิยามที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ในหัวข้อของบทความนี้ เป้าหมายของกิจกรรมดังกล่าวสำหรับตัวผู้เขียนแล้วจึงเป็นการทำความรู้จักกับผู้เรียนจำนวน 50 คน ว่าแต่ละคนมีพื้นฐานชีวิตเป็นอย่างไร และสามารถคาดเดาถึงความเข้าใจบุคลิกภาพในรูปแบบต่าง ๆ ที่ได้รับการขัดเกลาจากสถาบันครอบครัวของแต่ละบุคคล รวมถึงการวางแผนพัฒนาบุคลิกภาพ และมุมมองที่มีต่อตนเอง สังคมที่อยู่อาศัย และสังคมโลกในอนาคต นอกจากนี้ กิจกรรมการศึกษาประวัติชีวิตยังได้แรงบันดาลใจจาก รองศาสตราจารย์ ดร.งามพิศ สัตย์สงวน ผู้ซึ่งเป็นอาจารย์ของผู้เขียน ซึ่งท่านมักจะกำชับเสมอว่า การวิจัยทางมานุษยวิทยานั้น ควรเริ่มทำความเข้าใจมนุษย์ด้วยการทำประวัติชีวิต จะทำให้ผู้สนใจศึกษาเข้าใจเข้าถึงประสบการณ์ชีวิตของผู้ให้ข่าวสำคัญ (Key Informants) ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางสังคม บุคลิกภาพ ประวัติชีวิต ชีวิตประจำวัน ครอบครัวและเครือญาติ ทศนคติต่าง ๆ และโลกทัศน์ และชีวิตในอนาคต (งามพิศ สัตย์สงวน, 2558) จะเป็นหนทางที่มีประสิทธิภาพที่จะละทิ้งอคติ หรือลดอคติลง

“ประวัติชีวิต มีคุณค่ามาก เพราะในประวัติชีวิตของแต่ละคน คนแต่ละคนมักให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมของสังคมที่เฉพาะของเขา ทำให้เราเห็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกชน และวัฒนธรรม ประวัติชีวิตมักเปิดเผยให้เห็นว่า วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อเขาอย่างไร และทัศนคติของเขาที่มีต่อส่วนต่าง ๆ ของวัฒนธรรมเป็นอย่างไร และเขาให้น้ำหนักส่วนต่าง ๆ ของวัฒนธรรมแค่ไหน เช่น ประวัติของหัวหน้าเผ่าต่าง ๆ จะแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลที่หัวหน้าเผ่ามีต่อวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี” (งามพิศ สัตย์สงวน, 2558)

จากข้อความข้างต้นจึงเป็นการยืนยันว่า กิจกรรมการมอบหมายให้ผู้เรียนเขียนประวัติชีวิตของตนเองนั้น เป็นสร้างความเข้าใจ และสร้างความคุ้นเคยให้ผู้สอนเข้าใจผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างลึกซึ้งที่จะนำไปสู่การกำหนดเนื้อหาเพื่อการศึกษาการพัฒนาบุคลิกภาพบนพื้นฐานความเข้าใจผู้เรียนแต่ละคนมากยิ่งขึ้น

การศึกษาบุคลิกภาพ (Personality) ได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมุนด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) เน้นการศึกษาเล็งดูทารกและเด็ก เช่น การให้อาหาร การหย่านม และการนั่งกระโถน ในขณะที่มุมมองบุคลิกภาพแบบมานุษยวิทยาให้ความสนใจอิทธิพลของวัฒนธรรมที่มีต่อบุคลิกภาพ ข้อโต้แย้งที่ว่าบุคลิกภาพถูกกำหนดโดยพันธุกรรม หรืออิทธิพลของสังคม ยังคงเป็นเรื่องที่ถกเถียง และวิจัยอย่างต่อเนื่อง แต่สิ่งที่ควรยอมรับคือ ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะที่ได้มาแต่กำเนิด และสิ่งที่ได้จากสภาพการณ์ทางสังคม เป็นเรื่องที่ปรากฏอยู่ในแต่ละบุคคล เพราะมนุษย์ต้องพึ่งพาตนเองได้ ไม่ใช่จะเจริญเติบโตตามธรรมชาติเพียงอย่างเดียว วิธีการที่แต่ละบุคคลจะรับรู้ และโต้ตอบสิ่งต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อบุคคลนั้น มีความสำคัญ และมีบทบาทอย่างมากต่อการกำหนดบุคลิกภาพ (จงจิตต์ โสภณคณาภรณ์, 2563) ดังนั้น ในทางมานุษยวิทยาจึงเป็นการศึกษาวัฒนธรรมและบุคลิกภาพทำให้เกิดมุมมองที่แตกต่างกัน โดย Levine (2018) เสนอ 5 ลักษณะในด้านความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม และบุคลิกภาพ คือ 1) วัฒนธรรมและบุคลิกภาพมีความเชื่อมโยงกัน

จนแยกจากกันไม่ได้ 2) วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ 3) บุคลิกภาพมีความสำคัญต่อการสร้างวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ โดยบุคลิกภาพในมุมมองแบบจิตวิทยา โดยรวมของผู้คนจะสะท้อนความเป็นวิถีชีวิตของผู้คนในวัฒนธรรมนั้น ๆ 4) บุคลิกภาพเป็นสื่อกลางในการส่งผ่านสถาบันหนึ่ง (สถาบันปฐมภูมิ) ในสังคมและวัฒนธรรมไปยังอีกสถาบันหนึ่งในสังคมและวัฒนธรรม (ทุติยภูมิ) และ 5) วัฒนธรรมและบุคลิกภาพส่งผลซึ่งกันและกันอย่างสมดุล

การพัฒนาบุคลิกภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวัยรุ่นไทย ในที่นี้คือ กลุ่มที่กำลังศึกษาทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ ซึ่งได้รับการปลูกฝังความเป็นวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม โดยคาดหวังว่าเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะเป็นกลุ่มบุคคลที่ตอบสนองความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ธุรกิจ และสังคม โดยผสมผสานภาคทฤษฎีควบคู่กับการปฏิบัติจริงทั้งในสถานศึกษา และในสถานประกอบการ คิดเป็น ทำเป็น มีฐานคิด และความเป็นผู้ประกอบการด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี มีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และคงไว้ซึ่งคุณธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2566) จากสมรรถนะ และค่านิยมดังกล่าวจึงเป็นความท้าทายที่ท้าทายให้กระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาบุคลิกภาพนั้นเป็นไปในลักษณะแบบองค์รวม คือ พัฒนาทั้งจากบุคลิกภาพภายใน และภายนอก ประวัติชีวิต จึงเป็นหนึ่งในแนวทางกิจกรรมเสริมสร้างบุคลิกภาพที่แตกต่างจากการพัฒนาบุคลิกภาพอย่างเป็นรูปธรรมที่สามารถตัดสินและประเมินบุคลิกภาพได้ทันทีจากภายนอก เช่น การแต่งกาย การวางตนในสถานการณ์ต่าง ๆ หากแต่ประวัติชีวิต จะเป็นพื้นฐานในการให้ผู้ที่ต้องการพัฒนาบุคลิกภาพสามารถเข้าใจ วิเคราะห์ตนเอง และย้อนกลับไปพิจารณาความเป็นตัวตนตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน และอนาคต เพื่อปรับปรุง และพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองที่สะท้อนจากภายในไปพร้อมกัน ตลอดจนสามารถเห็นการขัดเกลาเลี้ยงดูจากสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นหน่วยแรกของบุคคลที่ขัดเกลาหล่อหลอม และพัฒนาบุคลิกภาพ วัฒนธรรม วิถีชีวิตประเพณีที่ทำให้เห็นได้ผ่านประสบการณ์เรียนรู้จนกระทั่งเจริญเติบโต

บุคลิกภาพและวัฒนธรรม ภายใต้การศึกษาผ่านเครื่องมือประวัติชีวิต จึงเป็นจุดเริ่มต้นเล็ก ๆ ในการประยุกต์ใช้วิธีการทางมานุษยวิทยา มาศึกษาบุคลิกภาพวัยรุ่นไทย โดยมีเป้าหมายในการศึกษารั้งนี้ คือ

- 1) ศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับประวัติชีวิต และแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพของวัยรุ่นไทยและ
- 2) วิเคราะห์การใช้ประวัติชีวิตในฐานะเครื่องมือพัฒนาบุคลิกภาพวัยรุ่นไทย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดประวัติชีวิต

งามพิศ สัตย์สวณ (2558) ใช้คำว่า “ประวัติชีวิต” (The Life History) เป็นหนึ่งในเทคนิคการวิจัยสนามทางมานุษยวิทยา เมื่อนักมานุษยวิทยามีความสัมพันธ์อย่างดีกับผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญ จนได้รับความไว้วางใจอย่างดีแล้ว ควรเริ่มใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเพื่อเก็บประวัติชีวิต โดยขอให้ผู้ให้ข้อมูลเล่าถึงชีวิตของเขาอย่างละเอียดตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งเรื่องสำคัญที่เกี่ยวกับชีวิตของเขา เช่น เรื่องครอบครัว เครือญาติของเขา เพื่อนบ้าน ทักษะคติของเขาต่าง ๆ ที่มีต่อการเมือง เศรษฐกิจ การค้าในหมู่บ้าน ศาสนา การเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ รวมถึงโลกทัศน์ และประวัติชีวิตมีคุณค่ามาก เพราะในประวัติชีวิตของแต่ละคน มักให้

ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมของสังคมที่เฉพาะของเขา ทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกชน และวัฒนธรรม ประวัติชีวิตมักเปิดเผยให้เห็นว่า วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อเขาอย่างไร เช่นเดียวกับ นฤพนธ์ ด้วยวิเศษ (2566) ได้อธิบาย Life History ไว้ในคำศัพท์ทางมานุษยวิทยาว่า เป็นการศึกษาปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรม โดยการสืบประวัติ และประสบการณ์ของบุคคลในช่วงใดช่วงเวลาหนึ่ง นักมานุษยวิทยาจะสนใจประวัติศาสตร์ชีวิตของกลุ่มคนในท้องถิ่น ชนพื้นเมือง กลุ่มชาติพันธุ์ หรือกลุ่มคนที่ไม่มีอำนาจ การศึกษาประวัติศาสตร์ชีวิตทำโดยการเก็บข้อมูล สัมภาษณ์ตัวต่อตัว และยังใช้เป็นกรอบความคิดทฤษฎีในการศึกษาอัตลักษณ์ทางการเมืองและทางเพศของบุคคลนั้น ขณะเดียวกันยังได้รวบรวมความเข้าใจถึงคุณค่าของประวัติชีวิตจากนักมานุษยวิทยาผู้มีชื่อเสียงหลายท่าน จับใจความเป็นแนวคิดสั้น ๆ ดังนี้

1) Ruth Benedict มองว่า คุณค่าของประวัติชีวิตอยู่ตรงที่เป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องส่วนตัว

2) Clyde Kluckhohn เสนอว่า ประสบการณ์จะสะท้อนความเป็นมนุษย์เจ้าของประวัติที่มีชีวิตอยู่ในโลก การมองปรากฏการณ์นิยมจะช่วยให้เข้าใจประวัติชีวิต และประสบการณ์ของบุคคล

3) John Dollard (1949) พิจารณาประวัติชีวิต 3 ลักษณะ คือ 3.1) ประวัติชีวิตสามารถเสนอออกมาเป็นข้อเขียน ซึ่งอาจไม่ตรงกับข้อเขียนของนักประวัติศาสตร์ 3.2) การสะท้อนตัวตนของบุคคลเป็นข้อมูลสำหรับการตีความ ข้อเขียนเกี่ยวกับประวัติชีวิตคือข้อมูลชนิดหนึ่ง และตัวตนของคนเขียนก็อาจปรากฏอยู่ในประวัติชีวิตนั้น และ 3.3) บริบทประวัติศาสตร์ในประวัติชีวิตและเรื่องเล่าของชีวิตอาจเป็นเรื่องเฉพาะส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเรื่องราวที่ถูกเขียนกับตัวผู้เขียนเอง

นอกจากนี้ยังมีคำที่เกี่ยวข้องกับประวัติชีวิต คือ อัตชีวประวัติ (Autobiography) หมายถึง เรื่องราวของบุคคลที่เขียนขึ้นโดยบุคคลนั่นเอง เนื้อหาเล่าถึงชีวิตส่วนตัวที่ไม่มีใครเคยรู้มาก่อน หรือไม่เคยถูกเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน การเขียนประวัติชีวิต เป็นงานเขียนร้อยแก้ว จัดเป็นงานเขียนประเภทสารคดีประเภทหนึ่ง เพื่อให้ผู้อ่านใช้เป็นตัวอย่าง หรือเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต โดยใช้ภาษาเรียบเรียงอย่างมีศิลปะการเขียนประวัติบุคคลสำคัญ อาจนำเรื่องด้วยการบอกลักษณะเด่นของประวัติชีวิตของบุคคลนั้น ๆ ด้วยการกล่าวถึงเกียรติประวัติ หรือประวัติในช่วงเวลาที่สำคัญในชีวิตของบุคคลนั้น โดยเฉพาะตอนที่เป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ รวมทั้งเกียรติประวัติที่บุคคลนั้นได้รับ ตอนสรุปอาจให้ข้อคิดที่ได้จากประวัตินั้น ๆ (Wikipedia, 2023; อลงกรณ์ พลอยแก้ว, 2564) ซึ่ง นักเขียนชีวประวัติมักจะเขียนประวัติจากเอกสารอ้างอิงต่าง ๆ และจากความคิดเห็นของตนเอง แต่นักเขียนอัตชีวประวัติเขียนจากความทรงจำของตนเอง ซึ่งใกล้เคียงกับบันทึกความทรงจำ (Memoir)

สรุปได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นประวัติชีวิต และอัตชีวประวัติ จึงมีจุดร่วมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวหรือบันทึกความเป็นอยู่ของบุคคลในระหว่างชีวิตโดยรวม มักจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านมาในชีวิต และความเป็นอยู่ของบุคคลนั้น ๆ ในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมต่าง ๆ ประวัติชีวิตมักถูกใช้ในวิชาชีววิทยา สังคม และวิจัยคุณภาพเพื่อให้เข้าใจและวิเคราะห์ประสบการณ์และความเป็นอยู่ของบุคคลในบริบททางสังคม ส่วนใหญ่เรื่องราวในประวัติชีวิตจะเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่สำคัญ ประสบการณ์ส่วนตัว และความเป็นอยู่ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาต่าง ๆ ในชีวิตของบุคคลนั้น ๆ โดย Buripakdi (2013) คือ ผู้สนใจศึกษาแนวคิดชาติพันธุ์

วรรณนาเชิงอัตชีวประวัติ (Autoethnography) เสนอจุดร่วมที่ว่า แนวคิดชาติพันธุ์วรรณนาเชิงอัตชีวประวัติ และการเขียนแนวชาติพันธุ์นิพนธ์ปัจเจกชน เพื่อที่จะเข้าใจโลกของการเขียนจากประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญให้ดีขึ้น โดยกล่าวถึงจุดยืนที่สำคัญ คือ การแสดงออกตัวตน ปลดปล่อยนักเขียนให้เป็นอิสระ และกระชับความสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่าน และผู้เขียน เป็นความเชี่ยวชาญบ่มเพาะจากประสบการณ์ และความรู้อันแท้จริงมาจากข้างใน จึงสอดคล้องกับความตั้งใจของผู้เขียนที่จะใช้วิธีการเขียนประวัติชีวิต หรืออัตชีวประวัติของผู้เรียนวิชาพัฒนาศิลปะมาตอบโจทย์เพื่อเข้าใจ และเข้าถึงประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมาที่ส่งผลต่อบุคลิกภาพ และการอบรมบ่มเพาะความรู้อันแท้จริงที่มาจากพลภายในของวัยรุ่นไทย

2. แนวคิดวัฒนธรรมและบุคลิกภาพ

วัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของบุคคล โดยวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นอย่างมีกฎเกณฑ์ และจะแทรกซึมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่กำหนดบทบาทที่คาดหวังของบุคคลว่ามีอยู่ในบทบาทใด จะมีพฤติกรรมอย่างไร จึงจะเป็นที่ยอมรับของสังคม ด้วยเหตุนี้ วัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่อยู่เบื้องหลังความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล คอยควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องต้องกัน เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นส่วนผสมผสานของค่านิยม ทศนคติ ความเชื่อ อุดมคติ ดังนั้นการศึกษาวรรณธรรมจะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมนั้น ๆ รวมทั้งบุคลิกภาพทางสังคมของสมาชิกด้วย (จงจิตต์ โสภณคณาภรณ์, 2563)

งานเขียนนี้ ยังไม่ได้สะท้อนแนวคิดบุคลิกภาพในเชิงจิตวิทยามากนัก หากแต่เป็นความพยายามที่จะทำความเข้าใจบุคลิกภาพในเชิงวัฒนธรรมและการหล่อหลอมขัดเกลาเลี้ยงดูของวัยรุ่น ดังนั้น วัฒนธรรมในที่นี้เป็นนิยามตามมโนภาพวัฒนธรรมว่า คือ หนทาง หรือวิธีการต่าง ๆ ที่มนุษย์ในสังคมต่าง ๆ สร้างมาเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานเพื่อการมีชีวิตรอด ซึ่งทางมานุษยวิทยามองวัฒนธรรมสากล ประกอบด้วย ระบบครอบครัว และเครือญาติ ระบบเศรษฐกิจ ระบบการเมืองการปกครอง การขัดเกลาทางสังคมและการศึกษา ศาสนาและความเชื่อ การแพทย์และสาธารณสุข การสื่อสาร ศิลปะและนันทนาการ (งามพิศ สัตย์สงวน, 2558)

แนวคิดด้านวัฒนธรรมและบุคลิกภาพ LeVine (1982) เสนอไว้ในเอกสารวัฒนธรรมและบุคลิกภาพ (จงจิตต์ โสภณคณาภรณ์, 2563) พบว่ามี 5 คุณลักษณะ สรุปได้ดังนี้

1) วัฒนธรรมและบุคลิกภาพมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันจนแยกจากกันไม่ได้ โดยนำแนวคิดวัฒนธรรมสัมพันธ์ หรือวัฒนธรรมเปรียบเทียบ (Cultural Relativism) ผสมกับแนวคิดจิตวิทยาภายใต้หลักเกณฑ์ที่ว่า ความเชื่อ และกิจกรรมของมนุษย์ ควรได้รับการเข้าใจบนพื้นฐานของวัฒนธรรมเป็นหลักการที่เป็นความจริงโดยไม่ต้องพิสูจน์ ดังนั้นวัฒนธรรมคือบุคลิกภาพ และบุคลิกภาพคือวัฒนธรรม

2) วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ มองว่า มนุษย์ได้พัฒนาการตอบสนองที่ปรับให้เข้ากับสภาพของสิ่งแวดล้อมเพื่อความอยู่รอดของตน การดำเนินชีวิตของมนุษย์จะลดทอนความเจ็บปวดทุกข์ยาก แต่จะเพิ่มเติมให้เกิดความสุขสบาย การดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของมนุษย์เป็นสิ่งที่ไม่มีอะไรแน่นอน ดังนั้นวัฒนธรรมวิถีชีวิตความเป็นอยู่จึงมีอิทธิพลในการกำหนดบุคลิกภาพของบุคคล

3) จิตวิทยามีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ แนวคิดนี้เป็นเรื่องราวการวิเคราะห์บุคลิกภาพตามมิติทางด้านจิตวิทยาทำให้เกิดพฤติกรรมทางสังคม และพฤติกรรมทางวัฒนธรรม ปัจจัยด้านจิตวิทยาเป็นเหตุของ

พฤติกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยด้านจิตวิทยามีอิทธิพลในฐานะมีความเป็นอิสระที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมของบุคคล รวมถึงการเลือกใช้ปมโอดิปัส (Oedipus Complex) มาใช้วิเคราะห์การศึกษาจิตวิทยาพัฒนาการที่ก่อให้เกิดการแสดงออกทางพฤติกรรมจนกระทั่งการหล่อหลอมให้เกิดบุคลิกภาพในความเป็นปัจเจกของบุคคล

4) บุคลิกภาพเป็นสื่อกลาง ภายใต้หลักเกณฑ์ที่ว่า สิ่งแวดล้อมส่งผลต่อสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นโครงสร้างรากฐานของสังคม ในทางตรงกันข้ามโครงสร้างทางสังคมส่งผลต่อโครงสร้างบุคลิกภาพพื้นฐานของสมาชิกในสังคมนั้น ๆ และส่งผลต่อสถาบันขั้นที่สอง คือ สถาบันชดเชยทางสังคม บุคลิกภาพจึงเป็นสื่อกลางซึ่งเป็นภาพสะท้อนให้บุคคลหนึ่งจากสถาบันทางวัฒนธรรมขั้นต้น เปลี่ยนผ่านการหล่อหลอมชดเชยไปยังอีกสถาบันทางวัฒนธรรมขั้นรองอีกลักษณะหนึ่ง

5) วัฒนธรรมและบุคลิกภาพส่งผลซึ่งกันและกันอย่างสมดุล ภายใต้หลักเกณฑ์ที่ว่า บุคลิกภาพและสถาบันทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นระบบที่มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ส่วนประกอบต่าง ๆ พึ่งพิงกันและกัน แต่ละระบบต้องการการดำรงอยู่ และสร้างความต้องการด้านพฤติกรรมของบุคคล สร้างบุคลิกภาพที่ตอบสนองความต้องการทางด้านจิตวิทยา วัฒนธรรมและบุคลิกภาพจึงเป็นเนื้อหาวิชาที่รวมกันเป็นหนึ่งเดียวมากกว่าจะแยกจากกัน กล่าวคือ วัฒนธรรมและบุคลิกภาพเกี่ยวข้องกัน วัฒนธรรมส่งผลต่ออิทธิพลต่อโครงสร้างการอบรมชดเชยทางสังคมสะท้อนบุคลิกภาพของบุคคลของแต่ละวัฒนธรรมในบุคลิกภาพรวม และสร้างเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละสังคมและวัฒนธรรม

แนวคิดที่ว่าบุคลิกภาพเป็นสื่อกลาง และวัฒนธรรมและบุคลิกภาพมีอิทธิพลต่อกันอย่างสมดุล เป็นแนวคิดที่สามารถนำมาอธิบายการศึกษาปรากฏการณ์วัฒนธรรมและบุคลิกภาพในลักษณะร่วมสมัยจนถึงปัจจุบัน

3. การพัฒนาบุคลิกภาพวัยรุ่น

Kantu (2021) ทำการวิจารณ์หนังสือ “Adolescents, families, and Social Development: How Teens construct their worlds” แต่งโดย Judith G. Smetana (2011) ดำเนินการวิจัยกลุ่มวัยรุ่นซึ่งพบว่า คนส่วนใหญ่มองวัยรุ่นเป็นกลุ่มบุคคลที่สร้างปัญหาจริง ๆ แล้วเป็นความเข้าใจที่ผิด เนื่องจากบุคลิกภาพ นิสัย และพฤติกรรมของวัยรุ่นเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาตามธรรมชาติ โดยกล่าวถึงสภาวะวัยรุ่นในแบบนักจิตวิทยา คือ เป็นวัยที่เริ่มเติบโต และออกห่างจากความรักฉันทครอบครัว วัยรุ่นเริ่มสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน และเริ่มหาความรักแบบโรแมนติกกับเพศตรงข้าม และเริ่มแสดงจุดยืนในความคิด และคุณค่าในเรื่องต่าง ๆ ความคิด ความเชื่อ และตัวตน วัยรุ่นได้รับอิทธิพลรอบข้างจากกระแสสังคม ความเชื่อ หลักปฏิบัติในสังคมจากพ่อแม่ เพื่อน และคนรอบข้าง

ด้วยบทความนี้ให้ความสำคัญกับการศึกษาวัยรุ่นไทยส่วนใหญ่ที่กำลังศึกษาสาขาทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ จึงจำเป็นต้องเข้าใจธรรมชาติของวัยรุ่นกลุ่มนี้ โดยณัฐกานต์ เพ็งขจร (2558) ศึกษาสมรรถนะจำเป็นของวิศวกรไทย พบว่า สมรรถนะสำคัญที่วิศวกรไทยต้องปรับปรุงคือทักษะในการสื่อสาร จากสมรรถนะ 33 ตัวบ่งชี้ผู้วิจัยจัดกลุ่มแบ่งได้เป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ สมรรถนะด้านวิชาชีพ (Career Competency) สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ (Leadership Competency) สมรรถนะส่วนบุคคล (Individual

Competency) สมรรถนะด้านการจัดการ (Managerial Competency) และสมรรถนะด้านการสร้างความสัมพันธ์ (Building Relationship Competency) โดยเฉพาะสมรรถนะด้านการสร้างความสัมพันธ์จะสอดคล้องกับกิจกรรมการเขียนประวัติชีวิตของวัยรุ่นไทย ความท้าทายอีกประการหนึ่งที่ผู้เขียนเชื่อว่าจะเป็น การตอบโจทย์การพัฒนาบุคลิกภาพวัยรุ่นไทย คือ บุคลิกภาพตามคุณลักษณะของยุววิศกรสันติภาพใน สถานศึกษา (ทัศนีย ขอยกิตติพันธ์, 2565) พบว่า 1) ยุววิศกรสันติภาพ หมายถึง เยาวชนที่มีนิสัยรักสันติ สามารถสร้างสันติภายในตนได้ มีทัศนคติในการมองโลกตามความเป็นจริง มีทักษะในการสื่อสารที่ดี ศรัทธา และยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนา มีภาวะผู้นำในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีทักษะในการจัดการความขัดแย้ง ตลอดจนมีจิตสาธารณะและปรารถนาที่จะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และ 2) คุณลักษณะของยุววิศกรสันติภาพในสถานศึกษา ได้แก่ การมีสันติภายใน มีความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณ และพึ่งพาตนเองได้ มีจิตเมตตา ไม่ปรารถนาทำร้ายผู้อื่น มีความเคารพรักในตนเองและผู้อื่น การเป็น นักสื่อสารที่ดีพร้อมรับฟังด้วยหัวใจที่เปิดกว้างและเจรจาด้วยปัญญา เป็นนักประนีประนอม เป็นผู้สามารถนำ ความรู้ หลักธรรมทางศาสนาและกระบวนการพุทธสันติวิธีไปใช้ในการจัดการความขัดแย้งและเสริมสร้างสันติ สุข ในเรื่องการเมืองการปกครองได้แก่ การเห็นคุณค่าและเชื่อมั่นว่าสันติวิธีเป็นวิถีทางก้าวข้ามความ ขัดแย้ง สามารถสร้างประโยชน์ให้กับตนเอง และผู้อื่น การอุทิศตน เสียสละ เป็นผู้ให้และแบ่งปัน วิศกร สันติภาพจึงเป็นแนวโน้มในอนาคตที่สามารถวิเคราะห์จากประวัติชีวิตของวัยรุ่นแต่ละคนโดยนำมาเป็นกรอบ การวิเคราะห์ต่อไป

กรอบในการวิเคราะห์

ประวัติชีวิต	ภาพสะท้อน	วัฒนธรรมและบุคลิกภาพ
เหตุการณ์ก่อนกำเนิด วัยก่อนเข้าโรงเรียน ครอบครัวและความสัมพันธ์ เพื่อนบ้านใกล้เรือนเคียง	➡	ครอบครัว เครือญาติและความสัมพันธ์
วัยเข้าเรียน วัยทำงาน วัยครองเรือน วัยเกษียณอายุการทำงาน	➡	การขัดเกลาทางสังคมและการศึกษา
สิ่งสำคัญที่สุดในชีวิต มุมมองที่มีต่อ สังคมไทย มุมมองที่มีต่อสังคมโลก ความเชื่อเรื่องการกลับชาติมาเกิด	➡	การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ ศาสนาและความเชื่อ

ภาพ 1 กรอบการวิเคราะห์วัฒนธรรมและบุคลิกภาพ

ผลการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในเบื้องต้น คณะผู้เขียนสามารถอธิบายวัฒนธรรมและบุคลิกภาพของวัยรุ่นโดยเลือกยกตัวอย่างเพียงบางคนที่เขียนถึงกรณีศึกษาที่น่าสนใจนำมาวิเคราะห์ในฐานะตัวแทนของกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งขอนำเสนอ 3 ประเด็นจากคำถาม 12 ข้อ ดังนี้

1. วัฒนธรรมและบุคลิกภาพจากการบอกเล่าเรื่องราวครอบครัว เครือญาติและความสัมพันธ์

จากประเด็นคำถามที่ประกอบด้วย เหตุการณ์ก่อนกำเนิด วัยก่อนเข้าโรงเรียน ครอบครัวและความสัมพันธ์ เพื่อนบ้านใกล้เคียง จะสะท้อนภาพที่ว่าโครงสร้างของครอบครัววัยรุ่นนั้นมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) คือ มีขนาดเล็กมีความเป็นอิสระสูงแต่ห่างเหินจากญาติพี่น้องบิดา มารดาต่างหาทางประกอบอาชีพเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว และเลี้ยงดูบุตรของตนอย่างดี เบื้องต้นฝ่ายมารดาจะทำหน้าที่เลี้ยงดูบุตร และให้สามีเป็นฝ่ายหาเลี้ยงครอบครัว เมื่อบุตรหย่านมฝ่ายภรรยาจะเริ่มหาทางประกอบอาชีพเพื่อจุนเจือครอบครัว และนำบุตรไปฝากสถานรับเลี้ยงเด็ก หรือฝากให้ปู่-ย่า-ตา-ยาย เลี้ยงดูจำนวนบุตรแต่ละครัวเรือนจะมีบุตรประมาณ 1-2 คน แต่ไม่เกิน 5 คน เหมือนเช่นอดีต วัยรุ่นบางรายผ่านการขัดเกลาเลี้ยงดูอาศัยอยู่กับปู่-ย่า-ตา-ยาย ส่วนใหญ่วัยรุ่นจะเติบโตมาในครอบครัวที่อบอุ่นได้รับการส่งเสริมให้ศึกษาตามระบบการศึกษาภาคบังคับจนกระทั่งศึกษาในระดับปริญญาตรี บุคลิกภาพของวัยรุ่นจึงเติบโตมากับผู้อาวุโส ซึ่งวัยรุ่นกลุ่มนี้จะแสดงพฤติกรรมอ่อนน้อมถ่อมตน ให้เกียรติผู้ใหญ่

คำถามที่เกี่ยวกับการศึกษาบุคลิกภาพที่ผ่านการหล่อหลอมจากครอบครัว จะทำให้วัยรุ่นรู้จักที่จะกลับไปพูดคุยกับบุคคลในครอบครัว โดยเฉพาะคำถามที่ว่า เหตุการณ์ก่อนกำเนิดเป็นอย่างไร เนื่องจากเจ้าตัวจะไม่รู้เหตุการณ์ดังกล่าว ทำให้ความห่างเหิน และช่องว่างในครอบครัวของวัยรุ่นแคบลง จากคำบอกเล่าของวัยรุ่น เช่น “...ตอนท้องแม่จะกินตลอดเวลา เช่น นมกับผลไม้ กินแล้วจะไม่มีอาการแพ้ ถ้าไม่กินจะมีอาการแพ้ท้องอยากกินกุ้งมาก ๆ ในทุก ๆ วัน...” “...แม่บอกดีใจมากทุกคนต่างช่วยกันตั้งชื่อให้ลูก เพื่อนบ้านก็มาแสดงความยินดี ระหว่างตั้งครรภ์ แม่คอยอ่านหนังสือให้ผมฟังตลอด พูดกับผมให้ความอบอุ่นจนผมลืมตาโลก” “เรื่องการอบรมสั่งสอนพ่อและแม่ก็จะสอนให้ฉันเป็นคนดี มีน้ำใจ ไม่ให้เอาเปรียบผู้อื่น และสอนให้รู้จักทำบุญสร้างกุศล และสอนให้นึกถึงผู้อื่นเสมอ” นี่คือลักษณะของวัยรุ่นที่เติบโตมาจากครอบครัวที่อบอุ่นขัดเกลาเลี้ยงดูด้วยความรัก และเอาใจใส่

วัยรุ่นบางรายเล่าให้ฟังว่า “...ผมเป็นคนชอบกัดจุกนมขวด และอมนิ้วมาก ๆ เป็นเด็กที่ชอบคลานไปมาและกินเยาะมาก” “ถ้าจะเล่าตอนเด็ก ๆ ประมาณช่วงที่ยังพูดไม่เป็นจะหาอะไรเข้าปากไปทั่ว แม่เล่าว่าเคยจะจับแมวมารับมาเล่นขนแมวเต็มปาก” ซึ่งก็สอดคล้องกับขั้นตอนการพัฒนาบุคลิกภาพตามแนวทางของ Sigmund Freud ที่ว่า ทารกแรกเกิดจะมีความสุขในการทำกิจกรรมด้วยปาก เช่น การดูด การเคี้ยว การเล่นด้วยเสียง หากพัฒนาการช่วงนี้ไม่สมบูรณ์ก็จะชอบหาความสุขด้วยปาก เช่น กินจุบ กินจิบ ชอบพูดคุ้ย เป็นต้น

บางกรณีวัยรุ่นก็เติบโตมากับครอบครัวขยาย (Extended Family) สมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์กันฉันท์ญาติ โดยเฉพาะวัยรุ่นที่มีพื้นเพเดิมจากต่างจังหวัด ครอบครัวประกอบด้วย ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลูก หลาน เหลน อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน วัยรุ่นที่เติบโตมากับครอบครัวลักษณะนี้ จะเห็นการให้อำนาจในการตัดสินใจผ่านผู้อาวุโสที่สุดในครอบครัว นอกจากนี้ยังพบว่า วัยรุ่นบางคนบิดา มารดาเสียชีวิต

ทำให้เติบโตมากับยาย และน้าสาว 3 คน ช่วยขัดเกลากบฏเลี้ยงดูมาอย่างดี วัยรุ่นคนนี้ กล่าวถึงบุคลิกภาพของตนเองว่า “...เป็นคนชอบอยู่คนเดียว ไม่ค่อยมีเพื่อน ชี้ง่าย ชอบสังเกต ชอบนอนมองท้องฟ้าและคิดไปต่าง ๆ นานา” จากคำบอกเล่า แม้ว่าตนเองจะขาดความรัก ความอบอุ่นจากพ่อแม่ เสมือนหนึ่งจะทำให้ประสบปัญหาด้านพัฒนาการ แต่ยังมีชีวิตที่ดีที่ได้บุคคลรอบข้างขัดเกลาล้างดู และชดเชยส่วนที่ขาดหายไปจากชีวิต

ทั้งนี้ การศึกษาวัฒนธรรมและบุคลิกภาพยังพบว่า วัยรุ่นบางรายเติบโตมากับการสิ้นสุดการสมรสด้วยการหย่าร้างบิดา หรือมารดามีคู่ครองใหม่ หรือสมรสใหม่ โดยมีการเขียนในประวัติชีวิตระบุว่า “ชอบอยู่กับตา มากกว่าพ่อเลี้ยง และแม่ เพราะตาเป็นคนเลี้ยงดูมาตั้งแต่แรก อยากกินอะไรตาก็จะซื้อ หรือของเล่น ยายก็จะซื้อให้ พอยายเสียพ่อเลี้ยง และแม่ก็มารับไปเลี้ยง ตอน ป. 4 ตอนแรกก็ร้องไห้ไม่อยากจากตาไปไหน ทุกวันนี้ก็ยังมีตาที่คอยห่วงใย...” ซึ่งวัยรุ่นที่เติบโตมาจากครอบครัวหย่าร้างยังเล่าต่อว่า “ตอนเป็นเด็กจะมีนิสัยซุกซน เช่น จะเดินไปรื้อของ ทำของพัง ไปอยู่เล่นบ้านคนอื่นนาน ๆ ใครมาเรียกไม่ยอมกลับบ้าน เพราะอยากเล่นของเล่นของเพื่อนจนตายายต้องซื้อให้โดยที่ตนเองไม่ต้องไปเล่นบ้านเพื่อน” บุคลิกภาพดังกล่าวจึงแสดงออกมาในลักษณะค่อนข้างก้าวร้าว แต่สามารถพัฒนาอารมณ์ความรู้สึกให้สามารถเติบโตเป็นวัยรุ่นที่มีคุณภาพได้

2. วัฒนธรรมและบุคลิกภาพจากการขัดเกลากทางสังคมและการศึกษา

จากประเด็นคำถามประกอบด้วยวัยเข้าเรียน วัยทำงาน วัยครองเรือน วัยเกษียณอายุการทำงาน

2.1 วัยเข้าเรียน และการทำงาน พบว่า วัยรุ่นส่วนใหญ่ผ่านการศึกษาภาคบังคับตั้งแต่ก่อนปฐมวัย ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลังจากผ่านการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแล้วส่วนใหญ่มุ่งหน้าเข้าศึกษาต่อในระบบอาชีวศึกษา คือ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ด้วยเป็นช่วงที่ผู้นำของประเทศรัฐบาลให้ความสำคัญกับการศึกษาแบบอาชีวศึกษาเพื่อเน้นการเรียนในสายวิชาชีพมากกว่าการเรียนรู้เพื่อความรู้ทางวิชาการ ด้วยการสร้างแรงจูงใจผ่านวลีสำคัญ เช่น “เรียนสายอาชีพจบแล้วมีงานทำ มีงานรองรับทันที” โดยวัยรุ่นกลุ่มที่ศึกษาดังกล่าวเลือกเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาประจำจังหวัด หรือวิทยาลัยเทคนิค จากคำบรรยายสะท้อนระบบการศึกษา เช่น “ที่เทคนิคเป็นที่ ๆ สนุกมาก ปีแรกจะเลือกในสาขาที่ไม่ถนัดที่สุด คือ สถาปัตย์ จึงลาออกแล้วเริ่มใหม่ในสาขาไฟฟ้ากำลัง เป็นสาขาที่ทำให้มีวิชาติดตัว และสามารถเรียนรู้อะไรหลาย ๆ อย่างจนกระทั่งจบ ปวช.” นั่นคือ การศึกษาสะท้อนบุคลิกภาพที่มีความสุขกับการเรียน และนำไปสู่การประกอบอาชีพในอนาคตได้

ทั้งนี้ ยังมีวัยรุ่นบางคน มีพฤติกรรมในทางตรงกันข้าม คือ ไม่สนใจการศึกษา “เป็นคนที่ชอบเล่นมากกว่าจนเกรดออกมาไม่ค่อยดี ที่หนักที่สุดตอนมัธยมติด ร 9 ตัว เกือบไม่ได้เรียนต่อ จึงเริ่มปรับปรุงตนเองแก้ไขใหม่จากที่ไม่เคยเรียนพิเศษก็เริ่มเรียน หรือเรียนเสริมซัมเมอร์” ซึ่งจากเรื่องเล่าวัยรุ่นพยายามที่จะหาโอกาสการป้องกันตนเองเพื่อจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น และบุคลิกภาพดังกล่าวเป็นไปตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขของ Skinner (2011) ที่ว่า พฤติกรรมที่ไม่น่าพึงพอใจจากพฤติกรรมในอดีตส่งผลให้บุคคลไม่อยากจะทำพฤติกรรมนั้นอีก ถ้าหากมีสิ่งเร้าหรือสถานการณ์อย่างเดิมปรากฏ จึงใช้วิธีการเสริมแรงทางลบ คือ พยายามถอยสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ตามเป้าหมายออกไป จากนั้นจึงหันกลับมาตั้งใจศึกษาเล่าเรียน และได้ลองฝึกประสบการณ์ทางวิชาชีพ โดยตัวแทนวัยรุ่นเล่าว่า “ผมไม่เคยทำงาน แต่เรื่องฝึกงานก็หนักมาก ๆ และเหนื่อย

ตอน ปวช. ต้องรับงานตลอด แต่ปวส. จะเป็นงานที่รู้สึกสนุกมากที่สุด เพราะเป็นงานที่เราชอบ คือ ช่างซ่อมบำรุง และมีไปทำอาสาภัยในยามว่าง” ซึ่งเรียกได้ว่านอกจากจะค้นพบอาชีพในอนาคตที่ตนถนัดตามบุคลิกภาพแล้ว ยังมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม โดยเป็นอาสาภัยในยามว่าง ดังภาพ 2

ภาพ 2 บันทึกประวัติชีวิต และบุคลิกภาพตัวแทนวัยรุ่นไทย (โดยได้รับอนุญาตจากเจ้าของข้อมูล)

2.2 วัยครองเรือน และวัยเกษียณ เป็นมุมมองที่วัยรุ่นวางแผนในอนาคตว่าตนจะทำชีวิตให้เป็นเช่นไร ซึ่งบางคนก็เลือกที่จะใช้ชีวิตโสด บางคนก็มีแผนที่จะสร้างครอบครัว ส่วนใหญ่ก็เลือกที่สร้างฐานะและครอบครัว โดยแสดงความคิดเห็นว่า “...สำหรับผมแล้ว ณ ปัจจุบันมีคนที่คุณหาเจอใจกันอยู่ยังไม่ถึงขั้นคิดจะแต่งงานผูกมัดถาวรกัน แต่ในอนาคตแล้วผมอยากมีครอบครัว มีลูกหลานสืบทอดวงศ์ตระกูล มีภรรยาที่แสนอบอุ่น ไม่ต้องเป็นคนที่ยาวเลื้อยเลื้อยได้ อยากได้คนที่เก่งในการใช้ชีวิต รู้จักผ่อนปรนกับหลาย ๆ สิ่ง ไม่ต้องการครอบครัวใหญ่ มีลูกสักคน เลี้ยงดูเขาให้ดีที่สุด ทำให้เขามีชีวิตที่สุขสบาย” “ผมอยากจะมีภรรยาที่คอยซัพพอร์ต (สนับสนุน) เข้าใจผม และยอมรับข้อดีข้อเสียของผม และสิ่งที่ยากมีมากที่สุดคือ ลูก อยากมีลูกชายลูกสาวอย่างละคน ผมจะเลี้ยงดูพวกเขา และมอบความรักให้พวกเขา คอยเฝ้าดูพวกเขาเติบโต คอยสั่งสอนพวกเขาให้กลายเป็นคนดีมีทัศนคติที่ดีเป็นที่รัก และเป็นที่พึ่งพาของผู้อื่น” “อยากไปทำงานในที่ที่สามารถเลี้ยงดูได้ ไม่ตามใจจนเกินไป มีระเบียบ มีเวลาให้ครอบครัว ใช้เวลาร่วมกัน” บางส่วนจากการให้สัมภาษณ์ในประวัติชีวิต สะท้อนมุมมองบุคลิกภาพการสร้างครอบครัวที่สมบูรณ์แบบในลักษณะครอบครัวเดี่ยว พร้อมมีทายาท หรือสมาชิกที่เป็นคนดีให้กับสังคม ในขณะที่บางคนครองตนเป็นโสดจะแสดงความคิดเห็นว่า “ไม่อยากใช้ชีวิตคู่ เพราะการดูแลตนเองก็ยากแล้วคงไม่สามารถดูแลคนอื่น คิดว่าอยู่เป็นโสดอย่างนี้ไปดีกว่า” “...วัยครองเรือนเป็นวัยที่ต้องมีความรับผิดชอบมากขึ้น ภาระรายจ่ายทุก ๆ อย่างในบ้านเองทั้งหมด จึงต้องมีงานที่ดีทำให้ได้ มีอาชีพที่ดีและมั่นคงให้ได้เสียก่อน และส่วนตัวไม่คิดจะมีคู่ เพราะไม่อยากผูกพัน” นอกจากนี้ยังพบลักษณะของการครองเรือนแบบทดลองอยู่ก่อนแต่ง เช่น คำกล่าวที่ว่า “...ผมมีแผนเรากำลังเรียนทั้งคู่ เมื่อเรียนจบจะย้ายมาอยู่ด้วยกัน ส่งเสริมซึ่งกันและกัน สร้างฐานะครอบครัวก่อน ผมอาจจะยังไม่แต่งงาน การคบหาใจกันไปก่อนครอบครัวทั้งสองฝ่ายต่างรับรู้ และสนับสนุนดีทุกอย่าง”

สำหรับวัยเกษียณ วัยรุ่นไทยส่วนใหญ่วางแผนที่จะสร้างชีวิตให้มั่นคง และใช้ชีวิตท่ามกลางธรรมชาติ เข้าใจการใช้ชีวิตมากขึ้น เช่นคำกล่าวที่ว่า “ผมในวัยเกษียณอาจจะเป็นตาแก่ ๆ อ้วน ๆ จากการที่ทำงานจนถึง

วัยเกษียณ มีบ้าน มีรถ มีเงินเก็บสักก้อนมากพอที่จะไม่ต้องลำบากลูกหลาน พออยู่พอกิน มีพื้นที่ปลูกผักเล็ก ๆ มีสุนัขเป็นเพื่อนคลายเหงาสักตัว รอสาร์-อาทิตย์ หลาน ๆ จะมาเยี่ยมมาหาวัยเกษียณของคนแก่ คงมีความสุขกับการตื่นเช้ามานั่งในสวนจิบบาแฟ เที่ยงก็ดูทีวี ตอนบ่ายแก่ ๆ ก็ออกมาบำรุงพืชผักสวนครัว ตอนเย็นก็แวะเดินเล่นพ่วนคลายทักทายเพื่อนบ้าน คุยเล่นกับหลาน ๆ ที่กลับมาจากโรงเรียนแค่นี้ก็เพียงพอ” นั่น คือ ภาพสะท้อนของบุคลิกภาพของบุคคลแต่ละช่วงวัยในลักษณะภาพจำว่า เคยเห็นบุคคลอาวุโสในครอบครัวเป็นอย่างไรก็จะเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของสรีระที่เป็นตัวกำหนดบุคลิกภาพเพื่อการดำรงตนอย่างมั่นคง อีกทั้งความพยายามลอกเลียนแบบบุคลิกภาพที่ตนเคยประทับใจมาปรับใช้ในการใช้ชีวิตวัยเกษียณอย่างมีคุณค่า

3. วัฒนธรรมและบุคลิกภาพสะท้อนมุมมองการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ ศาสนาและความเชื่อ

จากประเด็นคำถามประกอบด้วยสิ่งสำคัญที่สุดในชีวิต มุมมองที่มีต่อสังคมไทย มุมมองที่มีต่อสังคมโลก และความเชื่อเรื่องการกลับชาติมาเกิด ดังนี้

3.1 เศรษฐกิจ การเมือง และสังคม มีภาพสะท้อนความคิดเห็นของวัยรุ่นไทยส่วนใหญ่สะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำในสังคม ตลอดจนความไม่เท่าเทียมทางสังคม เช่น คำกล่าวที่ว่า “...ผมหวังว่าจะได้เห็นความปรองดองกันทั้งบริบททางสังคมและการเมือง ซึ่งเห็นความมุ่งมั่นของเยาวชนไทยที่อยากเห็นการเปลี่ยนแปลงโดยที่ประเทศไทยเดินไปด้วยกัน ไม่ทะเลาะกัน ช่วยกันทำให้สังคมน่าอยู่ขึ้น ปราศจากความยากจน เป็นที่ที่ทุกคนมีความเท่าเทียม มีการศึกษา และมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต ร่วมกันแบ่งปันไอเดียสำหรับการพัฒนาลดความเหลื่อมล้ำให้เกิดความเท่าเทียมกัน” “คุณภาพชีวิต หรือทางเลือกต่าง ๆ ต้องทำเพื่อเอาตัวรอดก่อนเป็นอย่างแรกเสมอ คุณค่าคนที่ภายนอกต้องแข่งขันกันเพื่อตัวเอง”

3.2 ศาสนาและความเชื่อ ในที่นี้ผู้เขียนคงให้น้ำหนักเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องการกลับชาติมาเกิด ซึ่งวัยรุ่นไทยส่วนใหญ่ไม่ได้มุ่งเน้นในมิติทางศาสนา และความเชื่อทางศาสนา เพราะความเชื่อทางศาสนานั้นแต่ละบุคคลได้รับการถ่ายทอดความเชื่อตามการปลูกฝังของแต่ละครอบครัว คือ ครอบครัวนับถือศาสนาใด ตนก็จะนับถือตาม และยังคงมีความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม เช่น “คนเราเกิดมาเพื่อชดใช้เวรกรรมที่ทำไว้ในอดีตชาติ ใครทำกรรมดีก็เกิดมาดี ใครทำกรรมชั่วไว้ก็เกิดมาไม่ดี” หากแต่การกลับชาติมาเกิดถ้าเป็นไปได้ และเลือกได้จะเป็นให้ดีขึ้นกว่าเดิม เช่น “ถ้าเลือกได้ อยากเกิดเป็นคนเก่งทุกอย่างทำอะไรมีแต่คนมอง ให้กำลังใจ เช่น เล่นกีฬาเก่ง เก่งงานศิลปะ เรียนเก่ง อยากเป็นคนที่ยั่งยืนกว่านี้ มีเงินมีทองใช้” “อยากกลับมาเกิดเป็นคนที่มีค่าของความทรงจำเดิมอยู่ และเกิดในครอบครัวที่ค่อนข้างมีฐานะ ไม่ต้องสูงก็ได้เพราะจะได้เปรียบเรียนรู้ไว ตัดสินใจไว ไต่ไกวในทุกด้าน” วัยรุ่นบางรายก็เปรียบเทียบให้ตนเองนั้นเป็นสัตว์ที่มีอิสระเสรีภาพ “ถ้าเลือกได้ ผมอยากเกิดเป็นนก เพราะรู้สึกถึงอิสระของการใช้ชีวิต ของการไปเที่ยวแบบอิสระ หากเป็นนกคงอิสระมากกว่าเป็นมนุษย์ เพราะตอนเป็นมนุษย์มีหลายสิ่งหลายอย่างที่ไม่สามารถไปได้ด้วยข้อจำกัดทางการเงิน หรือการห้ามปรามจากครอบครัว บางครั้งมองนกบินผ่านไปมาแล้วรู้สึกอิจฉา” แสดงให้เห็นว่า อะไรที่ในชาตินี้ที่ตนเองขาดหาย หรือยังไม่ได้รับตามความต้องการก็จะสามารถเติมเต็มจากการเกิดใหม่ในโลกหน้า

บทสรุป

จากการศึกษาบุคลิกภาพของวัยรุ่นในมิติทางด้านวัฒนธรรมเชิงมานุษยวิทยาโดยการนำเครื่องมือวิจัยสำคัญที่เรียกว่า “ประวัติชีวิต” มาเป็นจุดเริ่มต้นของการทำความเข้าใจกลุ่มวัยรุ่นเพื่อสร้างความเข้าใจที่นำไปสู่การพัฒนาบุคลิกภาพในลำดับต่อไป แสดงให้เห็นว่า งานเขียนครั้งนี้พยายามตอบโจทย์ที่ว่า 1) บุคลิกภาพเป็นสื่อกลาง (วัฒนธรรม --> บุคลิกภาพ --> วัฒนธรรม) โดยวัฒนธรรมประกอบด้วย 2 ส่วน คือ สถาบันปฐมภูมิ (Primary Institutions) และสถาบันทุติยภูมิ (Secondary Institutions) ซึ่งสถาบันปฐมภูมิ คือ โครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ และพฤติกรรมที่กลุ่มวัยรุ่นได้รับการปลูกฝังเลี้ยงดูผ่านระบบครอบครัว เครือญาติ และความสัมพันธ์ทางสังคม รวมทั้งสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของวัยรุ่นซึ่งเป็นสมาชิกของสังคม สถาบันทุติยภูมิ ประกอบด้วยองค์กรทางสังคมที่ทำหน้าที่หล่อหลอมเลี้ยงดู ส่งเสริมสนับสนุนให้วัยรุ่นสร้างบุคลิกภาพของตนเองได้อย่างเหมาะสมต่อจากสถาบันครอบครัวและเครือญาติ เช่น สถาบันการศึกษา ศาสนา ศิลปะ การเมืองการปกครอง และเศรษฐกิจ สะท้อนบุคลิกภาพของวัยรุ่นที่เหมาะสมภายใต้การอยู่ร่วมกันของสมาชิกในสังคม สร้างความพึงพอใจให้กับสมาชิกในสังคม และ 2) วัฒนธรรมและบุคลิกภาพของวัยรุ่นสัมพันธ์ และส่งผลซึ่งกันและกัน (วัฒนธรรม <--> บุคลิกภาพ) วัฒนธรรมและบุคลิกภาพของวัยรุ่นไทยสามารถสะท้อนบุคลิกภาพในความเป็นปัจเจกเชิงจิตวิทยาที่ผ่านการขัดเกลาอบรมเลี้ยงดู และสะท้อนบุคลิกภาพภาพรวมในฐานะกลุ่มวัยรุ่นไทยที่ดำรงชีวิตตามปกติ เช่น เป็นวัยที่เริ่มเติบโต และออกห่างจากความรักฉันทครอบครัว วัยรุ่นเริ่มสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน และเริ่มหาความรักแบบโรแมนติกกับเพศตรงข้าม และเริ่มแสดงจุดยืนในความคิด และคุณค่าในเรื่องต่าง ๆ ความคิด ความเชื่อ และตัวตน วัยรุ่นได้รับอิทธิพลรอบข้างจากกระแสสังคม ความเชื่อ หลักปฏิบัติในสังคมจากพ่อแม่ เพื่อน และคนรอบข้างเตรียมพร้อมเข้าสู่บุคลิกภาพในวัยทำงานตามสมรรถนะของผู้ประกอบอาชีพด้านวิศวกรรม คือ มีบุคลิกภาพตรงตามวิชาชีพ แสดงจุดยืนภาวะผู้นำ คำนึงถึงความถนัดส่วนบุคคล คำนึงถึงการจัดการใช้ชีวิต และการวางแผนชีวิต สร้างความสัมพันธ์กับบุคคลในสังคมที่ตนเลือกอาศัยอยู่ ความท้าทายต่อไปคือ วัฒนธรรมและบุคลิกภาพของวัยรุ่นจะแสดงจุดยืนในฐานะผู้ใหญ่ที่มีสันติภาพความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณ พึ่งพาตนเองได้ แม้จิตเมตตา ไม่ปรารถนาทำร้ายผู้อื่น มีความเคารพรักในตนเองและผู้อื่น การเป็นนักสื่อสารที่ดีพร้อมรับฟังด้วยหัวใจที่เปิดกว้าง เจรจาด้วยปัญญา ประนีประนอม สามารถนำความรู้ หลักธรรมทางศาสนาและกระบวนการสันติวิธีไปใช้ในการจัดการความขัดแย้งและเสริมสร้างสันติสุขต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. บทความวิชาการนี้สามารถพัฒนาเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพทางมานุษยวิทยาในโอกาสต่อไปได้ จากการศึกษาภาพรวมว่า ประวัติชีวิต สามารถเป็นแนวทางให้กับผู้สนใจในเบื้องต้นควรนำมาเป็นเครื่องมือในการประยุกต์ใช้กับการศึกษาบุคลิกภาพของวัยรุ่น หรือวัยอื่น ๆ ได้

2. เนื่องจากการศึกษาประวัติชีวิตในปัจจุบัน มีความเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ผู้วิจัย หรือผู้เผยแพร่ควรศึกษาข้อมูลการให้สิทธิ์กับเจ้าของข้อมูล การรักษาข้อมูลส่วนบุคคลให้ปลอดภัย และนำไปใช้ให้ถูกต้องประสงค์ตามคำยินยอมที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอนุญาต

องค์ความรู้ที่ได้จากบทความ

ประวัติศาสตร์ เครื่องมือพัฒนาบุคลิกภาพวัยรุ่นไทย อาจจะยังไม่ใช่เป็นเครื่องมือที่สร้างการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพทั้งภายใน และภายนอก หากแต่ประวัติศาสตร์เป็นเครื่องมือที่ทำหน้าที่ให้ผู้สนใจพัฒนาการของบุคคลเข้าใจพัฒนาการของบุคคลนั้น ๆ จากการบอกเล่าในประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการสร้างความเข้าใจเพื่อการพัฒนาชีวิต Lazarus (1977) และ McAdams, Rebecca, and Jennifer (2021) เชื่อว่า บุคลิกภาพที่ปรากฏในปัจจุบัน เป็นผลของการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เหตุการณ์ในอดีตเป็นข้อมูลเกี่ยวกับอิทธิพล และความต้องการของบุคคลที่แสดงออกมา ซึ่งเน้นในเรื่องความต่อเนื่องระหว่างอดีตจนถึงปัจจุบัน และยังสะท้อนมุมมองในอนาคตได้ ข้อมูลอาจได้มาจากสมาชิกในครอบครัว บันทึกร่างต่าง ๆ หรือบุคคลใกล้ชิด วิธีนี้อาจจะเกิดข้อจำกัดได้ถ้าบุคคลให้ข้อมูลโดยละเอียดรายละเอียดบางส่วน เช่น เวลาเกิด โดยอดีตชีวิตมีรากฐานมาจากการสังเกตโครงสร้างของบุคลิกภาพของแต่ละคน จึงทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจ วิธีการแก้ไขปัญหาสัมพันธภาพกับผู้อื่น และการรับรู้ตนเอง นอกจากนี้ยังสามารถเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและบุคลิกภาพ โดยผู้เขียนประวัติศาสตร์สะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ตามถิ่นที่ตนกำเนิดในรูปแบบการถูกขัดเกลาเลี้ยงดูผ่านครอบครัว การประกอบอาชีพ เศรษฐกิจและฐานะของครอบครัว การเมือง ความเชื่อทางศาสนา การสื่อสาร สุขภาวะอนามัย ศิลปะ และนันทนาการ ทั้งนี้ยังสามารถนำแนวคิดจิตวิเคราะห์พัฒนาการบุคลิกภาพในแต่ละขั้นตอนมาวิเคราะห์ประกอบรวมด้วยจะทำให้การศึกษาวัฒนธรรมและบุคลิกภาพเป็นไปอย่างสอดคล้อง และเลือกวิธีสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของวัยรุ่นไทยเพื่อเตรียมพร้อมสู่วัยผู้ใหญ่อย่างมีคุณภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- งามพิศ สัตย์สรวง. (2558). *การวิจัยเชิงคุณภาพทางมานุษยวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 7). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จงจิตต์ โสภณคณาภรณ์. (2563). *วัฒนธรรมและบุคลิกภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณัฐกานต์ เพื่องขจร. (2015). สมรรถนะจำเป็นของวิศวกรไทยสำหรับทำงานในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *Silpakorn University e-Journal (Social Sciences, Humanities, and Arts)*, 35(3), 175-195.
- ทัศนีย์ ช้อยกิตติพันธ์. (2022). คุณลักษณะของยุววิศวกรสันติภาพในสถานศึกษา. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์* มจร 10(1), 461-471.
- นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ. (2566) *คำศัพท์ทางมานุษยวิทยา*.
<https://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/glossary/160>.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. (2566). *วิสัยทัศน์ พันธกิจ สมรรถนะหลักและค่านิยมร่วม*. <https://kmutnb.ac.th/about/philosophy.aspx>.
- อลงกรณ์ พลอยแก้ว. (2564). *การเขียนอัตชีวประวัติ หรือชีวประวัติ*.
<https://www.truelookpanya.com/learning/detail/34225>.

- Buripakdi, A. (2013). Autoethnography: Introductory conceptual framework. *Journal of Liberal Arts Prince of Songkla University*, 5(1), 63-63. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-la/article/view/64379>
- Dollard, J. (1949). *Criteria for the Life History*. Perter Smith.
- Judith, G. S. (2011). *Adolescents, Families, and Social Development: How Teens Construct Their Worlds*. Wiley-Blackwell.
- Smetana, J. G. (2011). *Adolescents, families, and social development: How teens construct their worlds*. Wiley-Blackwell.
- Lazarus, R. S. (1977). *Personality*. Prentice-Hall.
- LeVine, R. A. (2018). *Culture, Behavior, and Personality: An Introduction to the Comparative Study of Psychosocial Adaptation* (2 ed.). Taylor & Francis.
- McAdam, D. P., Rebecca, L. S., & Jennifer, L. T. (Eds.) (2021). *Handbook of personality development*. Guilford Publications, Inc.
- Kantu, P. (2021). Adolescents, families, and Social Development: How Teens Construct their worlds? Adolescents, families, and Social Development: How Teens Construct their worlds? *Journal of Social Synergy*, 12(1), 105-111. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/thaijss/article/view/251722>
- Skinner, B. F. (2011). *About Behaviorism*. Vintage Books Edition.
- Wikipedia. (2023). *อัตชีวประวัติ*. <https://th.wikipedia.org/wiki/อัตชีวประวัติ>